

Vårt sätt

Att arbeta med barnrätt och rättighetsbaserat ungdomsperspektiv.

Handboken innehåller följande kapitel:

Förord.....	5
Varför ska vi arbeta utifrån barnrätt och ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv?	6
Vad är det vi ska göra?	9
• Barnkonventionen	10
• Definition av barn respektive ung.....	12
• Rättighetsbaserat ungdomsperspektiv.....	14
Hur gör vi i praktiken?.....	16
• Utveckla synen på barn och unga	17
• Motverka diskriminering	19
Barnrättskommitténs nio kriterier för meningsfullt deltagande.....	24
Barnkonventionen i korthet	28

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Projektledare: Lena Edring
Grafisk form: Länge Leve kommunikation AB
Foto: Omar Lopez/Unsplash (4), Alexis Brown/Unsplash (17),
Gemma Chua-Tran/Unsplash (21)

Publicerad 2023

MUCF
Liedbergsgatan 4, Box 206, 351 05 Växjö
Telefon: 010 - 160 10 00
E-post: info@mucf.se
Webbplats: www.mucf.se

*Offentliga aktörer
ska aktivt bidra till
att barn och unga
ges möjlighet att
vara delaktiga i
samhällsutvecklingen.*

Förord

Ungas delaktighet i vårt gemensamma samhällsbygge är avgörande för demokratin. Alla tjänar på att unga får komma till tals och att ungas möjlighet att påverka samhället blir större. Vi behöver involvera unga, och lyssna till unga i vårt beslutsfattande. Unga är experter på sina egna situationer. För att stärka ungas möjligheter att vara delaktiga behöver vi ta vara på och uppmuntra deras engagemang. Det är ett ansvar och en skyldighet vi som tjänstepersoner inom offentlig sektor har. Ungas deltagande är en fantastisk möjlighet. Det skapar förutsättningar för att forma en inkluderande samhällsgemenskap och en stark demokrati.

För att lyckas med detta arbete krävs ett barnrättsperspektiv och ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv, i enighet med Sveriges ungdomspolitik och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Därför har MUCF tagit fram denna handbok. Ett stöd för dig som jobbar inom kommun, region eller statlig förvaltning, så att du kan leva upp till ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i ditt arbete. Den förklarar vilket ansvar du har, när du behöver involvera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv och hur det kan integreras.

Genom att engagera och lyssna till barn och unga får vi bättre beslut och lägger grunden för en stark demokrati både i dag och i framtiden.

Lena Nyberg, generaldirektör

Varför ska vi arbeta utifrån barnrätt och ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv?

Det finns internationella konventioner och nationella lagar som ger barn och unga specifika rättigheter. Som offentliga aktörer är det en skyldighet för oss att leva upp till dessa konventioner och rättigheter. Det bör därför vara regel att utgå från ett barnrätts- och ungdomsperspektiv när våra uppdrag rör barn och unga.

Att involvera barn och unga i beslut och åtgärder som rör dem gör våra verksamheter mer relevanta och ökar dess legitimitet. Vi förbättrar dessutom förutsättningarna att leva upp till ungas rättigheter. Att applicera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv stärker helt enkelt det demokratiska samhället – samtidigt som det leder till bättre beslut med större effekter!

Det finns vissa uppdrag där kopplingen till barns och ungas levnadsvillkor kan vara mer självklar än i andra. Men inom många av de offentliga uppdragen kan vi identifiera uppgifter och områden som berör barns och ungas liv och villkor eller där barns och ungas röster kan bidra till utvecklingen.

Tänk på!

Inom barnrätten talar vi ofta om tre perspektiv: barnets perspektiv, barnperspektiv och barnrättsperspektiv.

Barnets perspektiv

Barnets egen syn på sitt liv och sin omvärld. Vuxna kan endast ta del av barnets perspektiv när barnet själv berättar.

Barnperspektiv

Den enskilde vuxnes syn på barnet. Perspektivet präglas av egen kunskap och erfarenheter och påverkas av samhällets normer och attityder.

Barnrättsperspektiv

När vi, i de fall det finns behov, tagit del av barnets perspektiv i kombination med att använda vår kompetens av vårt barnperspektiv inför alla beslut eller åtgärder som berör barn och unga så har vi levt upp till ett barnrättsperspektiv.

Rättigheter och principer som styr offentliga aktörers arbete för barn och unga

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella avtal som definierar de friheter och det skydd enskilda har rätt att kräva av staten.

FN:S KONVENTION OM BARNETS RÄTTIGHETER

Mänskliga rättigheter specifikt för barn upp till 18 år. Femtiofyra odelbara och samverkande artiklar.

EU:S UNGDOMSTRATEGI

Att främja ungdomars deltagande i det demokratiska livet. Stödja socialt och medborgerligt engagemang. Att unga har de resurser som behövs för att delta i samhället.

UNGDOMSPOLITIKEN – MED FOKUS PÅ UNGA

Regeringens ungdomspolitiska mål.

Alla unga mellan 13 och 25 år ska ha:

- goda levnadsvillkor,
- makt att forma sina liv och
- inflytande över samhällsutvecklingen.

Beslut som berör unga ska fattas baserat på kunskap om unga.

Vad är det vi ska göra?

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är en del av de mänskliga rättigheterna och numera lag i Sverige. Den syftar till att ge barn – oavsett bakgrund – rätt att behandlas med respekt samt rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

Detta återspeglas i den svenska ungdomspolitiken, vars mål är att unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. För att kunna leva upp till detta krävs ett specifikt ungdomsperspektiv; att vi som arbetar inom en kommun, region eller statlig myndighet lyssnar till barn och unga och tolkar deras röster vid beslut och processer som inverkar på deras livssituation.

Därför har MUCF tagit fram ”Rättighetsbaserat ungdomsperspektiv”, som förklarar vad detta innebär i praktiken – och hur det kan uppnås.

Barnkonventionen

Barn har samma mänskliga rättigheter som vuxna. Men ett barn eller en ung person löper större risk att inte få sina rättigheter tillgodosedda. Därför behövs barnkonventionen, som synliggör barn som rättighetsbärare.

Barnkonventionen gäller alla individer upp till 18 år och består av 54 artiklar. 41 av dessa kallas sakartiklar och beskriver barnets rättigheter. De övriga 13 beskriver hur staterna ska arbeta med konventionen. Det går inte att lyfta ut en sakartikel och läsa den helt skild från de andra, utan barnkonventionen ska läsas som en helhet.

Reflektera

Vilka artiklar har en koppling till ert vardagliga arbete?

FN har valt ut fyra artiklar – 2, 3, 6 och 12 – som grundprinciper. Dessa fungerar som en tolkningsram för övriga artiklar och ger en helhetssyn på barnet, även om det är viktigt att komma ihåg att alla artiklar är viktiga och bidrar till helheten. (På s. 28 finns barnkonventionen i korthet.)

Svenska staten ansvarar för att barnkonventionen efterlevs. Olika aktörer inom det offentliga har olika mandat och ansvar för att barns rättigheter respekteras, skyddas och efterlevs.

Reflektera

Vad är ert ansvar och vilka är era möjligheter när det gäller att tillämpa och efterleva barnkonventionen i er yrkesroll?

1

2

Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.

3

Artikel 3 anger att det i alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Begreppet "barnets bästa" är konventionens grundpelare och har analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.

4-5

6

Artikel 6 understryker varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Artikeln handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

7-11

12

Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

13-16

17

Artikel 17 Det offentliga ska säkerställa att barn har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor. Hänsyn ska tas för barn som tillhör minoritetsgrupper.

Att aktivt arbeta för att skydda barn mot information och material som kan eller är till skada för barn är också av vikt.

18-40

41

Artikel 41 Barnkonventionen är en miniminivå, inget tak.

42

Artikel 42 Konventionen ska göras känd bland barn och vuxna.

43-53

54

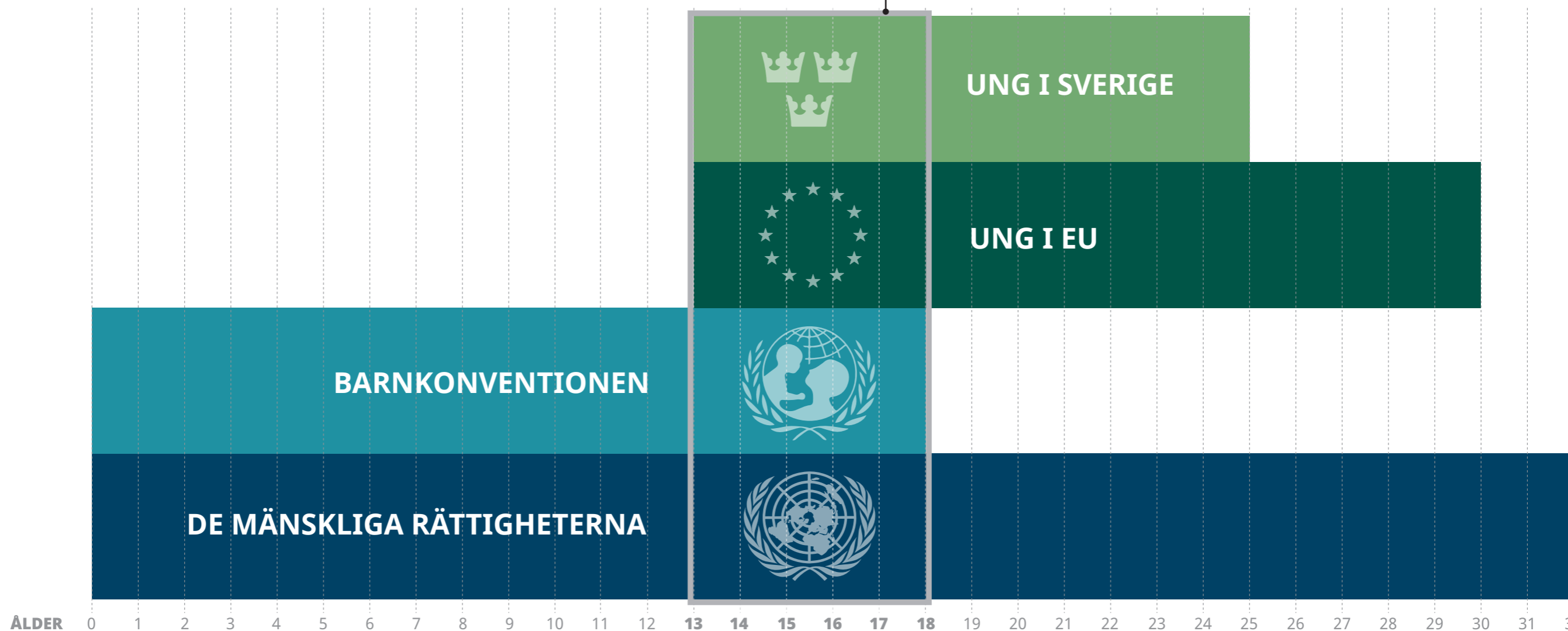
Ovan har vi lyft fram några av konventionens artiklar som är relevanta och viktiga för vårt gemensamma arbete. Hela konventionen i korthet kan ni läsa på s. 28.

<25

Definition av barn respektive ung

I barnkonventionens och lagens mening är en person ett barn till den dagen hen fyller 18 år. I Sverige fattar riksdagen beslut om ungdomspolitiska mål. De ungdomspolitiska målen gäller för alla individer 13 till 25 år.

Som bilden nedan visar innebär detta att personer mellan 13 och 18 år både omfattas av ungdomspolitikens mål och av barnkonventionens rättigheter.

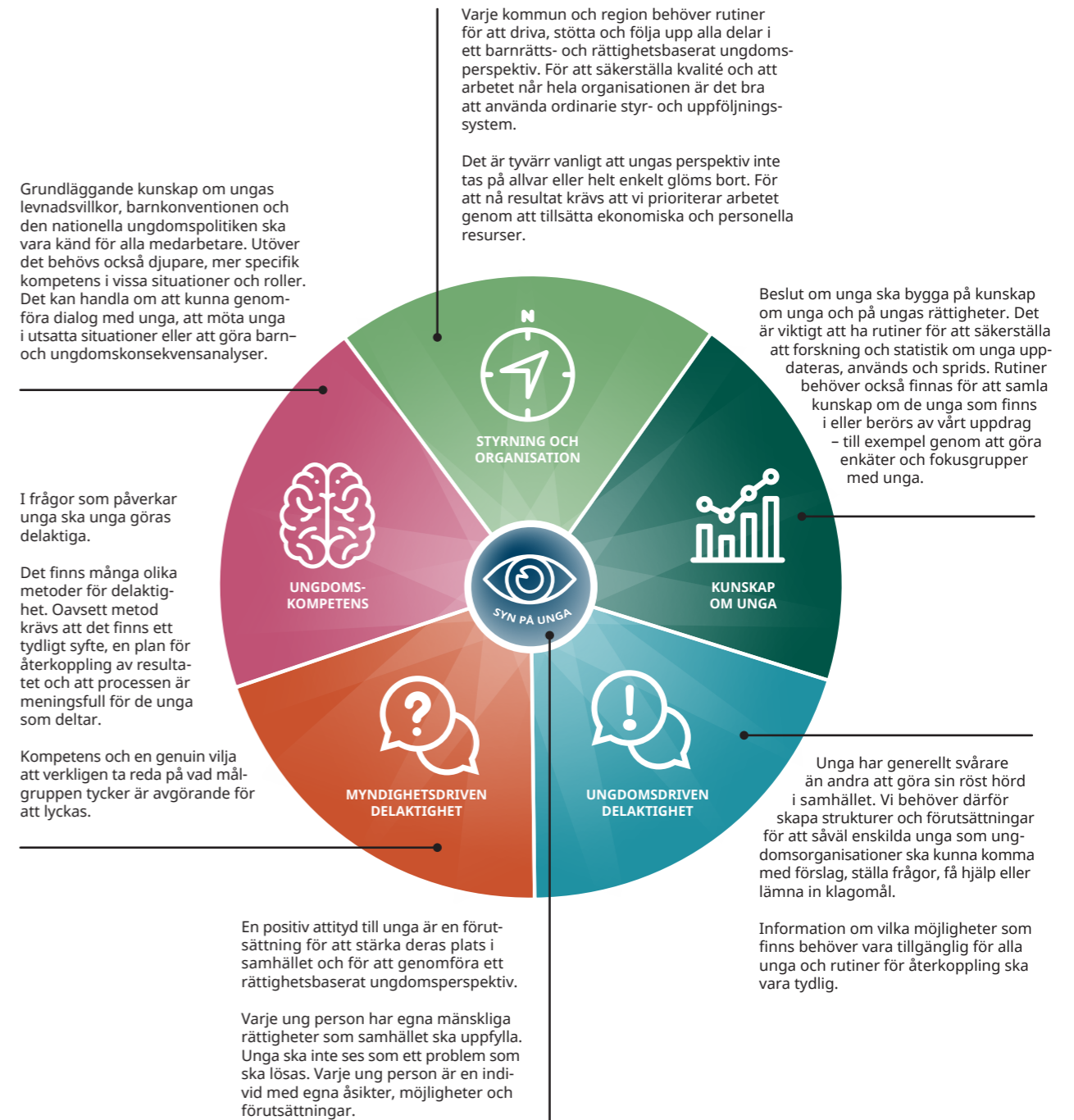
Rättighetsbaserat ungdomsperspektiv

Målet med det rättighetsbaserade ungdomsperspektivet är att förenkla för kommuner, regioner och statliga myndigheter att leva upp till de ungdomspolitiska målen – och i förlängningen följa de internationella konventionerna.

Det rättighetsbaserade ungdomsperspektivet kan brytas ner i sex komponenter: *syn på unga*; *styrning och organisation*; *kunskap om unga*; *ungdomskompetens*; *ungdomsdriven delaktighet* samt *myndighetsdriven delaktighet*. Komponenterna både går in i och är beroende av varandra. De ska därför ses som en odelbar helhet.

Sammantaget förklarar de vad vi som offentliga aktörer behöver ha på plats i våra respektive organisationer för att lyckas i arbetet med ett ungdomsperspektiv. De synliggör även komplexiteten i arbetet och visar att vi behöver arbeta på flera plan samtidigt för att nå resultat. Det räcker till exempel inte med att göra en enkät till unga. Det måste också vara tydligt *varför* enkäten genomförs, *vilka* unga vi vill nå och *varför*. Till det krävs kapacitet att tolka och vidta åtgärder utifrån resultaten samt att det görs en tydlig återkoppling till de unga om resultatet och vad det leder vidare till.

Att arbeta med ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv leder både till bättre beslut och att ungas rättigheter tillgodoses. Se därför till att det finns med i alla sammanhang där unga är en del av målgruppen eller berörs av insatsen.

Hur gör vi i praktiken?

I kommande kapitel får ni exempel och konkreta tips på hur ett barnrätts- och ungdomsperspektiv kan involveras i ett uppdrag.

Vi som anställda inom kommun, region eller statlig myndighet har ett ansvar att kunna applicera ett barnrätts- och rättighetsbaserat ungdomsperspektiv i arbetet. Här ges en närmare presentation av vad varje komponent betyder och hur komponenterna kan tillämpas när barn och unga görs delaktiga som informanter och aktörer. Vi får också reflektera över hur vår syn på barn och unga påverkar oss i vårt arbete. Samt en introduktion kring vikten av att vara införstådd med att det finns en risk att utsätta individer och/eller grupper för diskriminering, och hur detta kan motverkas.

Gruppen barn och unga är inte homogen och det kommer alltid att krävas en avvägning när vi möter barn och unga direkt, i och med att det finns en mängd grupper inom gruppen. Till exempel unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända och unga hbtqi-personer. Vi måste också vara medvetna om vilka grupper vi når och vilka vi inte når och hur det påverkar våra resultat.

Individ, grupp eller alla?

Vi behöver fundera över vilka barn och unga som berörs eller påverkas.

Vilka åldrar berörs?

För barn och unga upp till 18 år har vi ett ansvar att särskilt beakta barnets bästa samt deras rätt till liv och utveckling.

Utveckla synen på barn och unga

Synen på barn och unga är en central framgångsfaktor och en del i det icke-diskriminerande arbetet. Det är viktigt att kunna se på barn och unga som kompetenta individer med egna, unika åsikter och förutsättningar.

Det är dock vanligt att vuxna uttrycker sig nedsättande om barn och unga utan att tänka på det. Till exempel att någon uppträder ”barnsligt” eller att ett möte är ”rena rama lekstugan”. Det finns ständigt en risk att tänka att ”vi vet bättre” istället för att utgå ifrån att barn och unga är experter på sina egna liv. Det är lätt att tänka på deras delaktighet som en övning inför framtiden, när det egentligen handlar om att tillgodose rättigheter här och nu.

Barn och unga kan diskrimineras på grund av sin ålder, men de kan också bli utsatta och begränsade av andra normer, som homofobi, rasism eller på grund av en funktionsnedsättning. Det krävs därför en förståelse för hur sådana normer påverkar vår syn på unga. Den här medvetenheten är särskilt betydelsefull eftersom det finns grupper som i högre grad än andra riskerar att utsättas för diskriminering. Det är därför viktigt att förstå i vilka situationer det finns risk att agera på ett sätt som kan uppfattas eller bli diskriminerande.

Vuxnas normer och föreställningar kan vara begränsande i synen på barn och unga. Det krävs därför en ständig reflektion och diskussion för att skapa medvetenhet hos oss själva och andra.

I arbetet kring synen på barn och unga handlar det om att ständigt föra en dialog kring normer och förhållningssätt och vara medveten om att detta är ett arbete vi aldrig blir klara med. Reflektera över följande:

Reflektera

- vilken förståelse har vi för att unga människor är individer med olika förutsättningar och åsikter?
- vilken kunskap har vi om att barn och unga har individuella rättigheter samt makt att forma sina egna liv?
- på vilket sätt kan vi se barn och unga som en resurs i samhället?
- vilken kunskap har vi för att lyckas arbeta utifrån ett icke-diskriminerande förhållningssätt?
- vilka rutiner tillämpar vi för att säkerställa att vissa grupper inte utesluts eller behandlas avvikande?
- vilka åldrar berörs? För barn och unga upp till 18 år finns ett särskilt ansvar att beakta barnets bästa samt dess rätt till liv och utveckling.

Motverka diskriminering

Frihet från att diskrimineras är en mänsklig rättighet. Icke-diskriminering, normkritik och inkludering handlar både om att göra det som lagen kräver av oss samt att ha ett arbetssätt som gör att fler människor blir inkluderade i samhället.

Att arbeta utifrån barnrätten och ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv innebär att arbeta med frågor om likabehandling och icke-diskriminering. För att säkerställa att alla barn och unga får sina rättigheter tillgodosedda behöver vi arbeta aktivt och förebyggande mot diskriminering. Som anställda inom kommuner, regioner och statliga myndigheter behöver vi använda arbetssätt och rutiner som fungerar inkluderande och som säkerställer att vissa grupper inte utesluts eller behandlas avvikande. Det är viktigt att det här skyddet inte blir ett hinder för delaktighet. Ett tips är att använda de i lagen identifierade diskrimineringsgrunderna som en checklista i arbetet.

I svensk lagstiftning finns skydd mot diskriminering som utgår ifrån diskrimineringsgrunderna:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionshinder
- sexuell läggning
- ålder

En bra förhållningsregel för icke-diskriminering är se till varje individ i varje situation. Att ge två personer samma förutsättningar garanterar inte att de får samma möjligheter. Tvärtom, det kan faktiskt bli diskriminerande.

I grunden handlar det om att alltid reflektera över vem eller vilka som riskerar att glömmas bort eller inte ges möjlighet till deltagande.

Att arbeta utifrån ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv

Målet med det rättighetsbaserade ungdomsperspektivet är att tydliggöra vad som behöver finnas på plats hos oss som myndighet, kommun eller region när barn och unga involveras. Vilka frågor behöver vi ställa oss för att beakta barns rättigheter samt ungas perspektiv och levnadsvillkor i beslut och processer som påverkar deras liv?

Kortfattat innebär ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv att vi har kompetens att beakta ungas perspektiv i vårt beslutsfattande. Vi använder oss av tillgänglig forskning och statistik samt skapar förutsättningar för unga att vara delaktiga i samhällsutvecklingen, både på eget initiativ och på initiativ från oss som tjänstepersoner. Därigenom minskar vi det upplevda gapet mellan unga och beslutsfattare – och förbättrar kvaliteten på beslut och processer.

Om vi involverar barn och unga i beslut och åtgärder som rör dem så fattar vi bättre beslut.

Reflektera över samtliga komponenter när barn och unga involveras som informanter och aktörer inom era uppdrag

Styrning

Utifrån er uppgift, fundera över:

- Vilket är vårt uppdrag?
- Berörs barn och unga?
- Ser vi barn och unga som en resurs med rätt att få sina åsikter beaktade?

Vår kompetens

Reflektera över följande påstående:

- Vi har kunskap om ungas levnadsvillkor och ungas rätt till delaktighet.
- Vi har förståelse för individer och gruppers olika behov av skydd och anpassning.
- Vi har kunskap för att genomföra informationsaktiviteter och/eller dialogmöten med hög kvalitet och särskild förståelse för vad som krävs för att alla grupper av unga ska inkluderas.

Glöm inte bort att barn och unga är en heterogen grupp!

Syn på unga

Reflektera över er egen syn på barn och unga:

- Anser ni att barn och unga kan agera experter eller vet ni bättre?
- Kan ni lämna ifrån er makt till barn och unga?
- Ser ni på barn och unga som vår framtid, eller att barn och unga lever här och nu?
- Kan ni komma på tillfällen då barn och/eller unga diskriminerats på grund av ålder?

Kunskap om unga

- Vilken kunskap om barn och unga och deras perspektiv finns redan kopplat till uppdraget?
- Hur har ni tillgodosett barn och ungas rätt att komma till tals i frågor som berör dem?
- Vilka kompletteringar krävs?

Ungdomsdriven delaktighet

- Hur kan barn och unga kontakta er för att driva egna frågor och utkräva svar och ansvar?
- Hur erbjuder ni information till barn och unga om vilka möjligheter som finns att påverka myndighetens verksamhet?

Komplettera med barn och ungas kunskap och perspektiv

Gör en bedömning:

- Hur kan ni bäst få den kunskap ni behöver?
- Vilket tillvägagångssätt kommer att vara mest ändamålsenligt?

Mer stöd hittar ni i: Barnrättskommitténs nio grundläggande principer om meningsfullt deltagande, på sidan 24–26.

Använd barnrättskommitténs nio kriterier för meningsfullt deltagande

Anställda inom en kommun, region eller statlig myndighet har ett ansvar för att främja barn och ungas rättigheter och att aktivt arbeta för att öka deras möjlighet att utöva dessa rättigheter och vara delaktiga i samhället.

När barn och unga är delaktiga finns stöd och vägledning i barnrättskommitténs nio kriterier för meningsfullt deltagande (barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 12, 2009).

1

Transparenta och informativa: Barn och unga måste få fullständig, tillgänglig, mångfaldsmedveten och åldersanpassad information. Några frågor att reflektera över:

- Är informationen anpassad för barn och unga?
- Framgår det vilken roll de barn och unga som deltar förväntas ta samt myndighetens syfte med involveringen?

2

Frivilliga: Barn och unga ska aldrig tvingas uttrycka åsikter mot sin vilja.

3

Understödda av utbildning: Vuxna behöver beredskap, färdigheter och stöd för att kunna underlätta barns och ungas deltagande på ett tilltalande sätt. Det krävs kunskap för att lyssna och arbeta tillsammans med barn och unga samt kunna engagera dem i enighet med deras utveckling och förmågor. Barn och unga behöver stärka sina färdigheter i att till exempel vara medvetna om sina rättigheter och att organisera möten, samla in pengar, hantera medier, offentliga tal och opinionsbildning.

- Reflektera över er syn på barn och unga.

4

Relevanta: Frågor som barn och unga har rätt att uttrycka sina åsikter i måste ha verklig relevans i deras liv och göra det möjligt för dem att dra nytta av sina erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Analysera er delaktighetsprocess utifrån följande frågor:

- Pratar vi med rätt unga?
- Gäller frågan alla unga?
- Vilka unga är det vi vill nå och varför?
- Utgår vi ifrån vad vi vill diskutera och väljer målgrupp efter det?
- Vem eller vilka berörs av frågan?

5

Präglade av ansvarsskyldighet: Barn och unga ska vid all forskning eller konsultation informeras om hur deras åsikter har tolkats och använts och, vid behov, ges möjlighet att ifrågasätta och påverka analysen av resultaten. I praktiken innebär det följande:

- Barn och unga har rätt att få tydlig återkoppling om hur deras deltagande har påverkat resultaten.
- Efter involveringen ska de barn och unga som deltagit, i möjligaste mån, ges möjlighet till utvärdering och att delge sina upplevelser.
- Återkopplingen behöver vara anpassad för barn och unga, till exempel genom en sammanfattning i lättläst version.

6

Barnanpassade: Miljöer och metoder ska anpassas efter barn och ungas förmågor. Tänk på ...

- att skapa ett rum som känns inbjudande
- att inte placera barn och unga för sig och vuxna för sig
- att prata *till* barn och unga, inte *om* dem
- att (till exempel) bjuda på fika
- att förlägga intervjun så att den inte krockar med annat viktigt i barnets eller den unges liv.

7

Respektfulla: Barn och ungas åsikter ska behandlas med respekt och ges möjlighet att initiera idéer och aktiviteter. Fundera över ...

- hur vi säkerställer att de barn och unga som involveras får lika förutsättningar i att göra sin röst hörd och få sin åsikt beaktad
- om de personer som möter dem besitter den erfarenhet och kompetens som krävs för uppgiften, både utifrån inkludering och icke-diskriminering.

8

Inkluderande: Barn och unga är inte en homogen grupp. Allt deltagande måste ske på lika villkor och utan någon form av diskriminering. Det kan handla om att anpassa deltagandet så att alla individer och grupper känner att det erbjuds förutsättningar att delta, till exempel genom hbtqi-kompetens, erbjuda tolk, fysiska hjälpmedel, m.m.

Det är okej att inte alltid nå alla, men då är det viktigt att skriva ut vilka ni har nått och vilka ni inte har nått samt reflektera över hur det påverkar resultatet.

9

Säkra och riskmedvetna: I vissa situationer kan det vara riskabelt att uttrycka sina åsikter. Vuxna har ett ansvar för de barn och unga de arbetar med och måste vidta alla till buds stående åtgärder för att minimera risken att barn utsätts för våld, utnyttjas eller drabbas av andra negativa konsekvenser på grund av sitt deltagande.

Det kan handla om att tala om för de som deltagit i en intervju vem eller vilka de kan ta kontakt med om det uppstår oro, frågor eller annat.

*När vi beaktat
barnets perspektiv
samt involverat
vårt barnperspektiv
– då lever vi upp
till ett barnrätts-
perspektiv!*

Barnkonventionen i kortversion

1. Som barn räknas varje människa under 18 år.
2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
3. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.
4. Varje stat ska ta ansvar för och nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter. Där det behövs ska stater samarbeta internationellt.
5. Barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare ansvarar för barnets uppfostran och utveckling. De ska också stötta barnet i att få sina rättigheter uppfyllda.
6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
7. Barn har rätt till ett eget namn och ett medborgarskap. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad.
8. Barn har rätt till sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släktförhållanden.
9. Barn ska inte skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa.
10. Barn har rätt att återförenas med sin familj om familjen splittrats.

11. Varje stat ska bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.
12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.
13. Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.
14. Barn har rätt att utöva vilken religion de vill, eller ingen alls.
15. Barn har rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster.
16. Barn har rätt till ett privatliv.
17. Barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Staten ska uppmuntra att det skapas material som är av värde för barn och som inte är skadligt.
18. Barnets föräldrar eller vårdnadshavare, har gemensamt huvudansvar för barnets uppfostran och utveckling, med statens stöd.
19. Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.
20. Barn som av olika anledningar inte kan bo kvar i sin hemmiljö har rätt till skydd och stöd från staten, samt rätt till ett alternativt hem.
21. Vid adoption ska staten säkerställa att största vikt ges till vad som bedöms vara barnets bästa.

22. Barn på flykt har rätt till skydd, och hjälp att spåra och hitta sina föräldrar eller andra familjemedlemmar.
23. Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
24. Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.
25. Varje stat ska regelbundet se till att ett barn som är omhändertaget av myndigheter behandlas väl.
26. Barn har rätt till social trygghet samt till statligt stöd, ifall föräldrar eller annan vårdnadshavare saknar tillräckliga resurser.
27. Barn har rätt till skälig levnadsstandard, till exempel bostad, kläder och mat.
28. Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla.
29. Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter.
30. Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.
31. Barn har rätt till lek, vila och fritid.
32. Barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot arbete som är skadligt eller som hindrar barnets skolgång.
33. Barn ska skyddas från narkotika.
34. Barn ska skyddas från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.

35. Varje stat ska förhindra bortförande och försäljning av, eller handel med, barn.
36. Varje stat ska skydda barn från alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet.
37. Barn ska inte utsättas för tortyr, annan grym behandling, bestraffning eller dödsstraff. Frihetsberövande av ett barn ska ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.
38. Varje stat ska säkerställa skydd och omvårdnad av barn som berörs av en väpnad konflikt.
39. Barn som har utsatts för vanvård, utnyttjande, övergrepp, tortyr eller väpnade konflikter har rätt till rehabilitering och social återanpassning.
40. Barn som anklagas för brott, eller har blivit dömt för en straffbar handling, har rätt att behandlas rättvist och respektfullt, få juridiskt stöd samt återanpassas i samhället.
41. Om det finns bestämmelser i en stat, som går längre för barns rättigheter än innehållet i barnkonventionen, gäller de bestämmelserna.
42. Varje stat ska göra barnkonventionen allmänt känd bland både vuxna och barn.
- 43–45. Regler om hur barnkonventionen följs upp och vad stater ska göra för att följa den.
- 46–54. Regler om hur de som bestämmer i länderna ska göra för att följa barnkonventionen.

I din hand håller du en guide för ditt arbete kring barnrätt och rättighetsbaserat ungdomsperspektiv. Den finns eftersom du, i egenskap av anställd inom en kommun, region eller statlig myndighet, har ett ansvar att leva upp till Sveriges ungdomspolitik samt till artiklarna i FN:s konvention om barnets rättigheter. Genom att arbeta utifrån barnkonventionen och ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv kommer ni att nå bättre beslut – samtidigt som barn och ungas rättigheter tillgodoses.